

Vision- og strategi for praksisorienteret designvidenskab på RUC

Med RUC's nyetablerede institutstruktur og en ny basisuddannelse åbner der sig en unik mulighed for at etablere et nyt slagkraftigt uddannelses- og forskningsområde på RUC: Praksisorienteret designvidenskab.

Praksisorienteret designvidenskab er formålsorienteret, konstruktiv og problemløsende og forsøger konsekvent at opfylde identificerede behov eller løse et identificerede problemer. Derved adskiller denne videnskab sig fra de traditionelle analytisk orienterede videnskaber, hvor formålet primært er at forstå og beskrive. Praksisorienteret designvidenskab fokuserer på samfundets stigende krav til informationsteknologi, kommunikation, planlægning, services, oplevelser mv. Det er en kreativ videnskab, der sigter på forandring og nyskabende praksis; bygger på et princip om involvering og deltagelse af de berørte interessenter; og som altid involverer etiske overvejelser. Forskningsmetodisk er videnskaben præget af aktionsforskning og casestudier gennem intentionelle projekter, drevet af eksperimenter, participation, kritisk erfaringsopsamling og stræben efter konkrete mål og effekter.

Siden RUC's etablering i 1972 har der været tre basisuddannelser: Nat, Hum og Sam. Disse basisuddannelser repræsenterer universiteternes traditionelle hovedområder, som alle er præget af analytiske og primært deskriptive forskningstilgange. Samtidig har RUC gennem en lang årrække i stadig højere grad blevet præget af normative, anvendelsesorienterede og konstruktive fag og forskningsområder. Det er gruppen af fag, forskningsområder og konkrete forskere inden for disse konstruktive discipliner, som nu har fået en mulighed for at blive samlet i et nyt innovativt hovedområde. RUC skal satse på dette område fordi:

- Praksisorienteret designvidenskab er et spirende internationalt forskningsområde, hvor RUC kan blive førende aktør i kraft af RUC's unikke kompetencer mht. tværfaglig, praksisorienteret, formålsorienteret og problemløsende forskning.
- Praksisorienteret designvidenskab kan bygge bro mellem en mangfoldighed af RUC's konstruktive forskningsmiljøer som ikke før har haft noget fælles bredt ståsted. Tilsammen repræsenterer disse miljøer en meget stor styrke på RUC, som ikke findes tilsvarende på de gamle universiteter (KU, AU).
- Der er stor politisk bevågenhed mht. nye indsatser i tværfaglig forskning [1] og det er en central del af RUC's strategi [2].
- Praksisorienteret designvidenskab kan udgøre den forskningsmæssige kerne i et nyt hovedområde på RUC i forlængelse af HumTek basisuddannelsen.
- Det er yderst attraktivt for studerende og tiltrækker yderligere studerende med en ny profil.
- Det er samfundstjenligt, bl.a. idet de studerendes generelle store interesse for humaniora kombineres med teknologi og entrepreneurskab.
- En satsning på praksisorienteret designvidenskab vil placere CBIT i en helt central rolle.

Vision

RUC bør tilstræbe at etablere et fælles ståsted og en identitet som omfatter alle akademiske ressourcer med interesse for praksisorienterede og konstruktive tilgange: Kort sagt oprettelsen af et nyt fjerde hovedområde i praksisorienteret designvidenskab – et hovedområde parallelt med de tre eksisterende, det humanistiske, det naturvidenskabelige og det samfundsvidenskabelige hovedområde. Det nye hovedområde skal omfatte en dedikeret basisuddannelse i form af HumTek, en række videregående uddannelsesstilbud i form af bachelor-, kandidat- og pdh-uddannelser, samt et samlet strategisk og ambitiøst forskningsinitiativ.

HumTek basisuddannelsen er blevet realiseret i kraft af tilslutningen fra de store miljøer på RUC, som aldrig før har haft en enkelt basisuddannelse som oplagt rekrutteringskanal. Samtidig er de etablerede og udpræget analytiske basisuddannelser ikke blevet truet, idet HumTek efterspørger studerende med andre faglige (konstruktive) interesser. Optaget i 2008 på HumTek har været meget tilfredsstillende. Et fremtidigt øget optag svarende til to huse bør tilstræbes, og dette er realistisk da relaterede uddannelser

(bl.a. Humanistisk Informatik på AAU, Informationsvidenskab på AU og Design og Digital design og kommunikation på ITU) oplever en stor, stabil og voksende tilslutning. Udfordringen for HumTek bliver at få etableret en videnskabelig identitet, et forskningspræget miljø samt et engageret og konsistent vejlederkorps, der forfølger en fælles målsætning med uddannelsen.

Bacheloruddannelser og kandidatuddannelserne udgøres i dag i første omgang af datalogi og Informatik, Geografi, Tek-Sam, samt Sundhedsfremme og Sundhedsstrategier, idet den studerende fra HumTek obligatorisk skal vælge mindst et af disse fag. Der tegner sig et billede af en række interessante og særdeles attraktive kombinationer med fag som bl.a. Kommunikation, Performance-design og Journalistik. En række andre relevante fagmiljøer bør også inddrages mere konkret som kombinationsuddannelses-tilbud, bl.a. humanistiske fag som Psykologi, Pædagogik og Uddannelsesstudier samt Filosofi og Videnskabsteori, men også samfundsvidenskabelige fag som Virksomhedsstudier, Erhvervsøkonomi og Soci- alvidenskab. Udfordringen bliver at konsolidere de mest oplagte kombinationer med de obligatoriske fag og samtidig åbne for kombinationer med en bredere relevant fagvifte. Som videreuddannelses-tilbud er flere af RUC's eksisterende phd-uddannelser relevante, men på sigt bør en der oprettes en dedikeret designvidenskabelig phd-uddannelse.

Et nyt hovedområde på RUC kræver en solid forankring i såvel nationale som internationale forskningsmiljøer. Her skal RUC gå forrest og prioritere området med et samlet strategisk forskningsinitiativ. RUC har mange dygtige og anerkendte forskere på området, men miljøerne er relativt spredte og initiativer til en samlet forskningsindsats – der kan medføre gensidig befrugtning, synergi og samarbejde – er helt nye: Gennem det sidste år har der været afholdt fælles forskningsworkshops og en konference, der har samlet forskere på tværs af forskningsgrupper og institutter. Dette nye spirende miljø har en tværfaglig forskningsdagsorden der sigter på et fælles epistemologisk og ontologisk grundlag, som bygger på case- og aktionsforskningsbaseret empirisk forskning i samarbejde med offentlige institutioner og private virksomheder. RUC's ledelse har vist sin støtte til området bl.a. gennem prioriteringen af UNIK ansøgningen PODES [3]. Der er behov for at fastholde og udbygge den fælles tværfaglig forskningsskema samt massivt at støtte det nye hovedområde som et af RUC's vigtigste strategiske forskningsområder. RUC's enestående kompetencer, samt RUC's særlige profil og struktur giver de bedste forudsætninger for at blive førende i Danmark såvel som internationalt.

Strategi

Opbygningen af det nye hovedområde skal baseres på at prioritere og samle eksisterende forskning samt skabe optimale fælles rammer for undervisning. Helt konkret er en central del af strategien at skabe anledning og rammer til at RUC's forskere kan mødes, udveksle resultater og erfaringer, og opbygge samarbejder på tværs af forskningsgrupper og institutter.

Som nævnt ovenfor er der allerede taget de første skridt i til en sådan strategi: Efter CBIT's strategise- minar i august sidste år blev der taget initiativ til at samle forskere på RUC med interesse for praksisori- enterede designvidenskab. Det første møde blev afholdt d. 31. august 2007 og blev opfulgt af et hel- dagsseminar d. 15. november 2007. Dette resulterede i to hovedaktiviteter: Formulering af UNIK an- søgningen PODES samt afholdelsen af konferencen "Perspectives on Practice-Oriented Design Sci- ence" d. 15. maj 2008. UNIK ansøgningen er blevet prioriteret af RUC og involverer 7 ledende forskere, hvoraf de 6 er fra CBIT. Den afholdte konference resulterede i en proceedings, som dette efterår anvendes som kompendium på HumTek og opfølges af oplæg på HumTek af de involverede bidrags- ydere. 14 forskere har bidraget til konferencens artikler, og disse bliver nu viderebearbejdet med sigte på en international bogudgivelse. Miljøet af interesserede forskere på RUC tæller nu næsten 40 forskere, heraf over halvdelen fra CBIT [bilag A].

Forskningsområdet i praksisorienteret designvidenskab er relativt ungt og der har endnu kun været af- holdt få dedikerede internationale konferencer (fx afholdes af internationale konferencer i 2009 blot den 3. i 'Design Principles and Practices' og d. 4. i 'Design Science Research in Information Systems and Technology'). Men der er tale om et forskningsområde hvor nogle af de involverede tværfaglige

discipliner efterhånden har stor erfaringsballast: Fx afholdes i år den 10. 'biannual' konference i 'Participatory Design' – en international konference som således har været afholdt siden 1990.

Den overordnede forskningsstrategi på RUC bør i første omgang være at lade de forskellige eksisterende forskningstraditioner informere og inspirere hinanden. Som udgangspunkt er der tale om en række forskningsgrupper som hver for sig er veletablerede, men som også har forskellige netværk, forskningsdomæner, baggrunde, tilgange, og teoriområder (informationsteknologi, services, oplevelser, kommunikation, sundhed, arbejdsliv, landskabsforvaltning, by- og regional planlægning, mv.). Samlingspunktet er den overordnede hypotese, at der findes en række af generelle og fælles kendetegn og tilgange som karakteriserer alle forskningsdiscipliner inden for praksisorienteret designvidenskab. Det er denne strategi der ligger bag de allerede afholdte initiativer og det er også strategien bag UNIK ansøgningen PODES. Et af bidragene på konferencen afholdt d. 15. maj beskriver fx en generel, iterativ udviklings- og forskningsmodel for alle store eksperimentelle, praksisorienterede designprojekter [4].

RUC kan nå langt ved at lade de eksisterende forskningsmiljøer inspirere hinanden og stimulere til øget samarbejde. Men på sigt kræver opbygningen af et nyt hovedområde en strategisk forskningsindsats med tilførsel af væsentlige ressourcer til etablering af store fælles tværfaglige forskningsprojekter – som foreslået i UNIK ansøgningen.

En strategisk forskningsindsats vil skabe ideelle forudsætninger for opbygning af tilhørende undervisningstilbud. Den fælles platform for dette er RUC's nye basisuddannelse, HumTek. Det er vigtigt med en engageret, visionær og kompetent ledelse af HumTek. Opbygningen af HumTek's identitet og indhold og etableringen af praksisorienteret designvidenskab på RUC skal ses som en gensidigt befrugtede symbiose: De studerende skal opleve HumTek som stedet, hvor en ny videnskab grundlægges og udvikles; og forskerne skal opleve HumTek som et centralt mødested for RUC's forskning i praksisorienteret designvidenskab, hvor de nyeste initiativer og resultater fremlægges og diskuteres.

Ledelsen af HumTek skal kombineres med ledelsen af hovedområdets øvrige undervisningstilbud på bachelor-, kandidat-, og phd-niveau. I første omgang skal der udvikles attraktive uddannelsesforløb med specifikke kombinationer med de obligatoriske fag. Her bør toningsuddannelsen i Interaktive Medier (kombinationen af Kommunikation og Datalogi/Informatik) i kraft af sit præciserede studieforløb være en rollemodel. Der skal inden for en kort årrække udvikles kombinationer mellem de obligatoriske fag (Datalogi og Informatik, Geografi, Tek-Sam, samt Sundhedsfremme og Sundhedsstrategier) såvel som mellem disse fag og andre relevante fagmiljøer. Sidstnævnte involverer især fagene Kommunikation, Performance-design, Journalistik, Virksomhedsstudier, Psykologi, Pædagogik og Uddannelsesstudier samt Filosofi og Videnskabsteori. Endelig skal der etableres attraktive phd-uddannelser umiddelbart i tilknytning til eksisterende relevante phd-uddannelser (bl.a. 'Design and Management of Information Technology', 'Technology and Society', samt 'Communication, Journalism and Media') og på sigt gennem en phd-uddannelse dedikeret til praksisorienteret designvidenskab.

□

[1] "Tværfaglige løsninger kan styrke dansk konkurrenceevne", *Mandagmorgen*, d. 23. juni 2008 pp. 28-31.

[2] *Strategiplan for Roskilde Universitet 2020*, RUC, April 2008.

[3] *Practice-Oriented Design Science Research for Experiences and Services (PODES)*, UNIK ansøgning ((UNiversitetsforskningens InvesteringsKapital) indsendt af RUC til Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 1. april 2008.

[4] Simonsen and Hertzum: "Participatory Design of Large-Scale Information Systems – A Reconstruction of the Iterative prototyping Approach", in Bærenholdt, Simonsen, Scheuer (Eds.): *Proceedings of*

the conference on Perspectives on Practice-Oriented Design Science, 15th of maj 2008, Roskilde University, pp. 57-72.

Bilag A: Interesserede forskere på RUC

Alle har aktivt tilkendegivet deres interesse enten direkte og/eller gennem bidragene noteret under 1.-4.

Forsker	Institut	1	2	3	4
Ada Scupola	CBIT		X		
Anne Hatting	ISG				
Anne Jensen	ENSPAC		X		
Annette Aboulafia	PAES				
Arne Thing Mortensen	CBIT				
Bent Søndergård	ENSPAC	X			
Bente Halkier	CBIT			X	X
Bente Kjærgård	ENSPAC				
Birgit Jæger	ISG				
Bjørn Laursen	CBIT			X	
Hanne Louise Jensen	ENSPAC				
Henriette Christrup	CBIT			X	
Jan Mattsson	CBIT			X	X
Jan Pries-Heje	CBIT	X		X	X
Jesper Brandt	ENSPAC				
Jesper Holm	ENSPAC	X			
Jesper Simonsen	CBIT	X	X	X	X
John Damm Scheuer	CBIT	X	X		
John Pløger	ENSPAC	X			
Jon Sundbo	CBIT			X	X
Jørgen Lerche Nielsen	CBIT				
Jørgen Ole Bærenholdt	ENSPAC	X	X	X	
Keld Bødker	CBIT			X	
Kirsten Mogensen	CBIT				
Kristine Samsum	ENSPAC	X			
Lars Fuglsang	CBIT			X	
Maja de Neergaard	ENSPAC				
Maria Duclos Lindstrøm	SamBas	X			
Martin Frandsen	ENSPAC				
Michael Haldrup Pedersen	ENSPAC	X		X	
Morten Hertzum	CBIT	X			
Niels Christian Juul	CBIT				
Niels Jørgensen	CBIT				
Olav Harsløf	CBIT			X	X
Ole Erik Hansen	ENSPAC	X			
Poul Bitsch Olsen	CBIT	X			
Simon Heilesen	CBIT				
Sisse Siggaard Jensen	CBIT				
Troels Andreasen	CBIT				

- 1: Artikel på konferencen 'Perspectives on Practice-Oriented Design Science'
- 2: Redaktør af conference og planlagt international bogudgivelse
- 3: Medansøger på UNIK ansøgningen PODES
- 4: 'Principal researcher' på UNIK ansøgningen PODES